

Indkomstfordeling og indkomstudvikling

Danskernes disponible indkomst er steget med 1½ pct. årligt siden midten af 00'erne. Det er lidt lavere end i det foregående tiår, hvor indkomstfremgangen lå på ca. 2 pct. i gennemsnit om året. Det skal blandt andet ses i lyset af det økonomiske tilbageslag. Især selvstændige har oplevet faldende indkomster, hvilket afspejler, at denne gruppe har meget konjunkturfølsomme indtægter.

Danmark er kendetegnet ved små indkomstforskelle i et internationalt perspektiv. I de senere år har der både herhjemme og i andre lande, herunder Sverige, været en tendens til lidt større indkomstforskelle. Indkomstforskellene i Danmark har været stigende siden starten af 90'erne, i betydeligt omfang drevet af udviklingen i kapitalindkomst. I slutningen af 00'erne er udviklingen præget af bl.a. det økonomiske tilbageslag, der bidrager til udsving i indkomstforskelle, der er konjunkturrelt betingede.

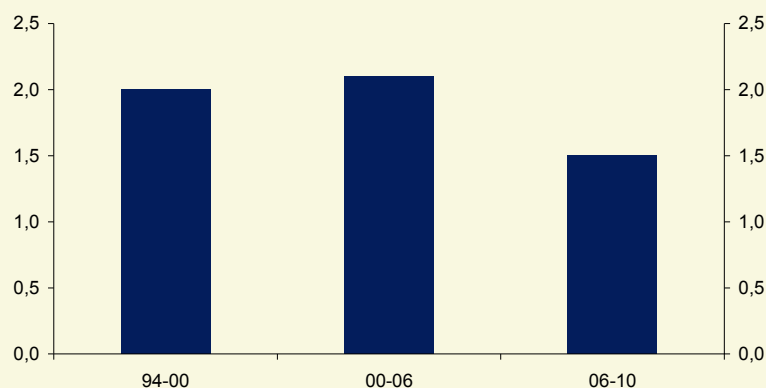
De personer i befolkningen, der har relativt lave indkomster i forhold til befolkningen som helhed, omtales ofte som lavindkomstgruppen. Lavindkomstgruppen er ikke en opgørelse af hvilke danskere, der er fattige, men angiver alene hvor mange personer, der i et bestemt år ligger i den nederste ende af indkomstfordelingen og dermed har en lavere disponibel indkomst end det typiske i befolkningen.

I 2010 havde lidt over 6 pct. af befolkningen en disponibel indkomst på under 50 pct. af medianindkomsten. Det er i høj grad studerende, fuldt ledige mv., som er overrepræsenterede. Der sker ganske stor udskiftning i lavindkomstgruppen fra det ene år til det næste. Ca. 2 pct. af befolkningen har været i lavindkomstgruppen i 3 år i træk. Med finansloven for 2012 blev de såkaldte 'fattigdomsydelser' i kontanthjælpssystemet afskaffet. Det skønnes isoleret set at reducere lavindkomstgruppen med mindst 7-8.000 personer.

1. Indkomstudvikling

Husholdningernes gennemsnitlige reale disponible indkomster steg i perioden fra 2006 til 2010 med ca. 1½ pct. p.a. Det er lidt lavere end i anden halvdel af 1990'erne og første halvdel af 00'erne, hvor de disponible indkomster steg med ca. 2 pct. p.a., jf. figur 1.

Figur 1
Indkomstudviklingen, 1994-2010

Anm.: Figuren viser den reale stigning i den disponible indkomst pr. person, jf. også boks. 1.
Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

I perioden 2006-2010 er det primært den personlige indkomst, der består af erhvervsindkomster, overførselsindkomster og private pensionsindkomster (efter skat), der har bidraget til stigningen i den reale disponible indkomst. Disse indkomstkomponeanter er steget med 1,8 pct. p.a., jf. tabel 1. Kapitalindkomsterne er derimod faldet med 0,5 pct. p.a., hvilket bidrager til at reducere den disponible indkomst. Endelig har der været et lille fald i indbetalingerne til privattegnede pensionsordninger, hvilket bidrager til at øge de disponible indkomster. Faldet skyldes til dels, at der i 2010 blev sat et loft over indbetalinger til ratepensionsordninger, jf. nærmere nedenfor.

Den gennemsnitlige personlige indkomst *før skat* steg med 1,3 pct. p.a. Skattereformerne i perioden har ført til lavere skat på indkomst og dermed stigende disponible indkomster. Skatten er især sænket på arbejdsindkomst. Beskatningen af personlig indkomst har bidraget til at øge den gennemsnitlige disponible indkomst med 0,5 pct. p.a.

Faldet i bidraget fra *kapitalindkomst* skyldes primært udviklingen i de delkomponenter af kapitalindkomsten, der vedrører relativt få skatteydere, og som kan have karakter af engangsindkomster (i tabel 1 benævnt ”anden kapitalindkomst”).

Tabel 1
Bidrag til realvækst i disponibel indkomst, 2006-2010

	25-59 år	Hele befolkningen
	----- Pct. p.a. -----	
Personlig indkomst efter skat	1,8	1,8
- Personlig indkomst før skat ¹⁾	1,1	1,3
- Skat af personlig indkomst	0,7	0,5
Kapitalindkomst efter skat	-0,6	-0,5
- Afkast af ejerbolig (imputeret)	-0,2	0,0
- Nettorenteudgifter	-0,1	0,0
- Aktieindkomst	-0,2	-0,2
- Anden kapitalindkomst ¹²⁾	-0,3	-0,4
- Skat af kapitalindkomst	0,1	0,1
Pensionsindbetalinger	0,3	0,2
Disponibel indkomst	1,4	1,5

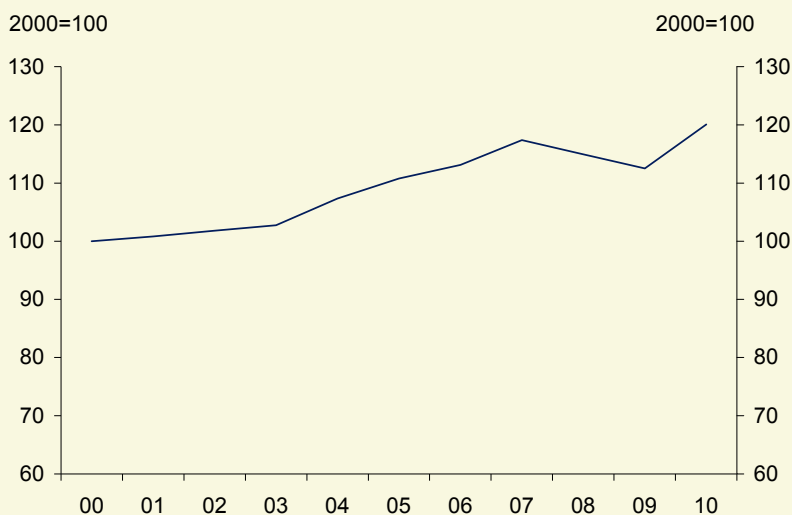
Note 1) Erhvervsindkomst, overførselsindkomst og privat pensionsindkomst mv.

Note 2) Anden kapitalindkomst inkluderer bl.a. afkast fra investeringsforeninger (der beskattes som kapitalindkomst) og indkomst fra skibsanparter samt kapitalindkomster, der ikke kan specificeres nærmere ud fra ligningsoplysningerne, idet de er rubriceret som *anden kapitalindkomst* eller som *anden kapitalindkomst i virksomhed*. De to sidstnævnte typer, der beløbsmæssigt er klart størst, inkluderer bl.a. kursgevinster eller kurstab ved salg af forskellige typer af værdipapirer samt fortjeneste opgjort efter ejendomsavancebeskatningslovens bestemmelser.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Den lidt svagere indkomstfremgang i de senere år dækker over, at indkomsterne i nogle år er steget betydeligt og faldet i andre år, *jf. figur 2*.

Figur 2
Reale disponible indkomster, 2000-2010

Anm.: Indkomster pr. person.
Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Udsvingene i gennemsnitsindkomsterne i de enkelte år i slutningen af 00'erne skyldes primært store udsving i kapitalindkomsterne, herunder især udviklingen i renteudgifterne og det 'imputerede afkast af egen bolig', der sikrer, at indkomsterne for boligejere og -lejere er sammenlignelige.

Ejendomsvurderingerne – og dermed den imputerede lejeværdi – steg med omkring 30 pct. fra 2006 til 2007. Fra 2008 til 2009 faldt vurderingerne tilbage til omkring 2006-niveau, hvilket medførte, at den gennemsnitlige disponible indkomst faldt.

Kraftigt stigende nettorenteudgifter i perioden 2007 til 2009 bidrog ligeledes til et fald i disponibel indkomst i disse år. Fra 2009 til 2010 faldt nettorenteudgifterne, hvilket har bidraget til den store stigning i den gennemsnitlige disponible indkomst fra 2009 til 2010. Udviklingen i nettorenteudgifterne er primært drevet af udvikling i husholdningernes (netto)gæld og af udvikling i renteniveauet. Også aktieindkomsterne har været svingende over perioden.

Opgørelsen af den disponible indkomst er dokumenteret i boks 1.

Boks 1**Indkomstelementer i den disponible indkomst**

De disponible indkomster er baseret på detaljerede indkomstoplysninger, som hovedsagelig stammer fra selvangivelser og sluttingen. Disse indkomstelementer kan samles i nogle hovedgrupper, herunder erhvervsindkomst, bruttoindkomst, kapitalindkomst samt skatter.

Erhvervsindkomsten består hovedsagelig af lønindkomst og virksomhedsindkomst. Til lønindkomst medregnes desuden honorarer, sygedagpenge og udenlandske personlige indkomster mv. Lønindkomsten er opgjort inkl. arbejdsmarkedsbidrag, men ekskl. arbejdsgiveradministrerede pensionsindbetalinger, herunder ATP. Det gælder uanset hvem, der formelt betaler bidragene.

Den *personlige indkomst* opgøres som summen af erhvervsindkomsten (tillagt private pensionsudbetalinger samt anden privat indkomst, hovedsagelig i form af børnebidrag) og offentlige overførselsindkomster. I offentlige overførsler indgår sociale pensionsydelse, dagpenge, orlovsydelse, efterløn, uddannelsesstøtte, kontanthjælp, boligstøtte, børnefamilieydelse og børnetilskud mv.

Bruttoindkomsten udgør summen af den personlige indkomst og kapitalindkomsten, herunder nettorenteudgifter, aktieindkomst, et 'imputeret afkast af ejerbolig' på 4 pct. af den offentlige ejendomsvurdering samt øvrige kapitalindkomster. Den *disponible indkomst* dannes som bruttoindkomsten fratrukket personlige skatter samt fradrag for pensionsindbetalinger.

De disponible indkomster er opgjort på familieniveau og derefter fordelt ligeligt på alle medlemmer af familien, herunder børn. Indkomsterhvervsesenheden er altså familien, mens analyseenheden er personer. Familiens faktiske indkomst korrigeres, så der tages højde for forskelle i familiernes størrelse. Hertil anvendes et såkaldt ækvivalensmål givet ved $(\text{antal voksne} + \text{antal børn})^{0.6}$. Ækvivalensmålet indebærer dels en antagelse om stordriftsfordele inden for familien, dels en antagelse om, at børn reducerer forbrugsmulighederne for familiens voksne medlemmer. De ækvivalerede indkomster for gruppen af børn under 18 år afspejler derfor forældrenes indkomster. Det samme er typisk tilfældet for de hjemmeboende børn over 18 år, som indgår i de ældre aldersgrupper.

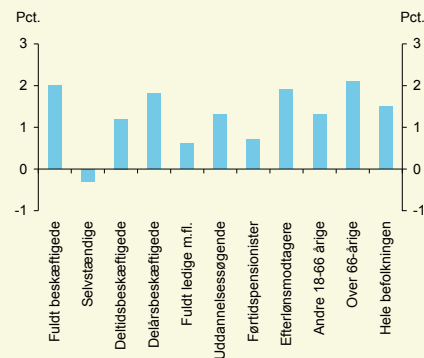
Ved sammenligninger af de disponible indkomster over en årrække omregnes indkomsterne i de enkelte år til et fælles prisniveau. Dvs. der ses på de reale disponible indkomster. Til omregningerne benyttes forbrugerprisindekset. Analysen ser udelukkende på *reale* disponible indkomster, også selv om "reale" ikke udtrykkeligt er nævnt.

Fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere har haft en fremgang i disponibel indkomst på ca. 2 pct. fra 2006 til 2010, hvilket er lidt over gennemsnittet for alle. De fleste andre grupper har haft en stigning i disponibel indkomst på 1-2 pct. p.a., herunder også efterlønsmodtagere og personer i folkepensionsalderen, *jf. figur 3a*. For sidstnævnte grupper kan udviklingen til dels forklares ved stigende pensionsudbetalinger.

Selvstændige har haft et fald i den gennemsnitlige disponible indkomst. Det skal ses i lyset af krisen. Selvstændige er generelt kendetegnede ved svingende indkomster, og krisen har betydet, at mange selvstændige har fået lavere eller negative indkomster.

Figur 3a

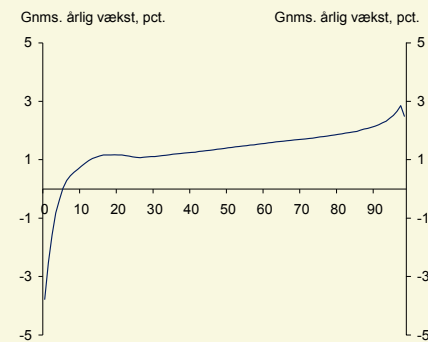
Ændring i real disponibel indkomst efter arbejdsmarkedstilknøytning, 2006-2010

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Figur 3b

Gennemsnitlig årlig vækst i disponibel indkomst efter percentil, 2006-2010

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Indkomstudviklingen for selvstændige har medvirket til, at grupperne med de laveste indkomster har oplevet et fald i den gennemsnitlige disponible indkomst, *jf. figur 3b*. Det spiller også en rolle, at en større andel af de unge er i uddannelse. Studerende er kendetegnet ved at have en forholdsvis lav indkomst i studieårene, mens indkomsten i de erhvervsaktive år isoleret set bliver højere.

Udvikling i indkomstfordelingen

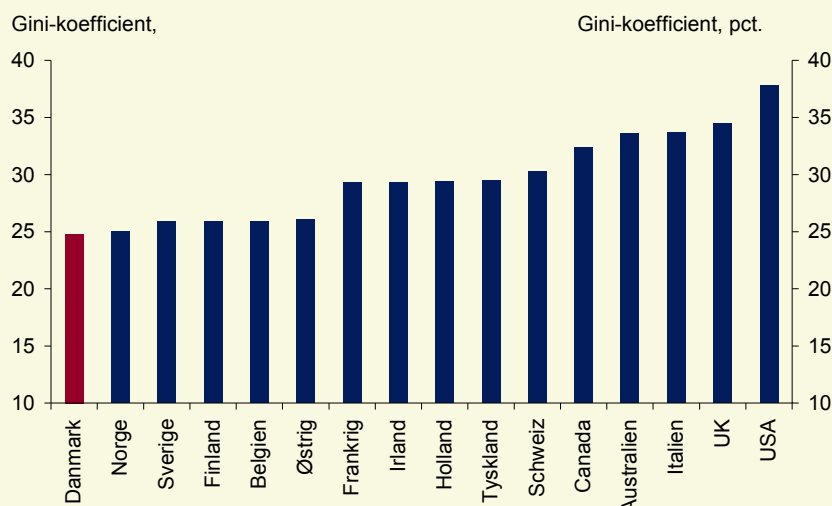
Danmark er kendetegnet ved små indkomstforskelle i et internationalt perspektiv. Det gælder både, når man ser på lønforskellene mellem kort- og langtuddannede, lønforskellen mellem mænd og kvinder og forskellen i den disponible indkomst, der analyseres nærmere i dette afsnit.

Der er flere metoder til at opgøre indkomstforskelle. En af de mest anvendte er gini-koefficienten, der koger indkomstfordelingen ned til et enkelt tal, hvormed der uundgåeligt går nuancer tabt. Dertil kommer, at der knytter sig nogle svagheder til opgørelsesgrundlaget, *jf. bilag 1*.

Ifølge OECD's seneste undersøgelse af indkomstfordelingen i forskellige lande er Danmark i sidste halvdel af 00'erne blandt de lande i OECD, som har de mindste indkomstforskelle, *jf. figur 4*. Figuren viser Gini-

koefficienten for fordelingen af de disponible indkomster opgjort efter en fælles standard i 2007-2008, som er de senest tilgængelige tal fra OECD¹.

Figur 4
Gini-koefficienten i udvalgte OECD-lande

Anm.: Gini-koefficienten (angivet i pct.) for fordelingen af de ækvivalerede disponible indkomster, jf. bilag 1 om opgørelsesmetoder. I OECD's opgørelse af disponibel indkomst indregnes der ikke et imputeret afkast af ejerbolig og negativ nettokapitalindkomst, hvilket indebærer en forskel i forhold til de danske lovmodelberegninger. Dertil kommer en række mindre, tekniske forskelle i opgørelsesmetoderne. Figuren indeholder kun udvalgte lande.

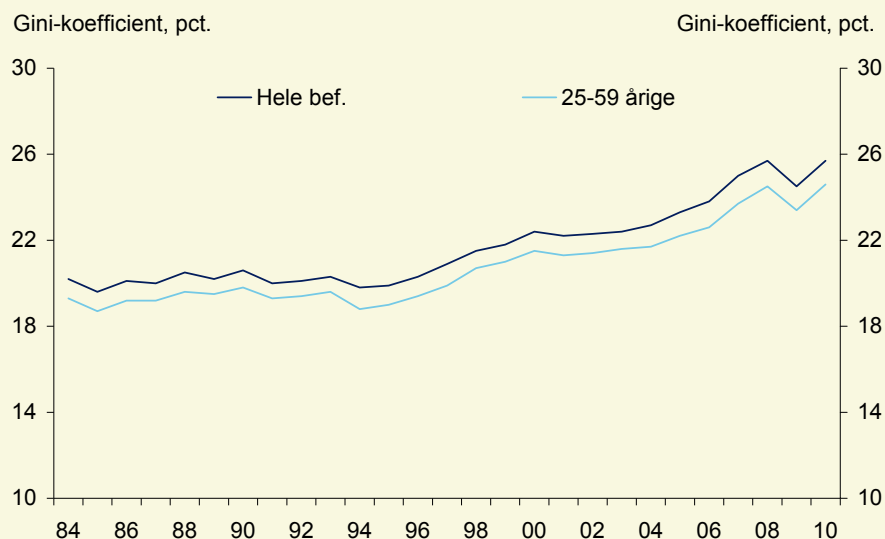
Kilde: OECD (2011): Society at a Glance 2011 - OECD Social Indicators.

Gini-koefficienten for disponibel indkomst er steget stort set hvert år fra 1994 og frem undtagen fra 2008 til 2009, hvor den faldt med lidt over 1 pct.point, og perioden 2000-2004, hvor den var stort set konstant. Fra 2006 til 2010 steg Gini-koefficienten fra ca. 23,8 pct. til 25,7 pct., jf. figur 5.

Udviklingen i gini-koefficienten i de senere år har især været drevet af udviklingen i personlig indkomst (før skat) og beskatningen heraf, mens stigningen frem til omkring 2006 primært var drevet af udviklingen i kapitalindkomster. Fra 2009 til 2010 har udviklingen også været kraftigt påvirket af, at der blev indført et loft over indbetalinger på ratepensioner, hvilket beregningsteknisk øger indkomstforskellene.

¹ I de senere år har der både herhjemme og i andre lande, herunder Sverige, været en tendens til lidt større indkomstforskelle, jf. OECD-undersøgelsen omtalt i noten til figur 4.

Figur 5
Gini-koefficienter for hele befolkningen og for delgrupper

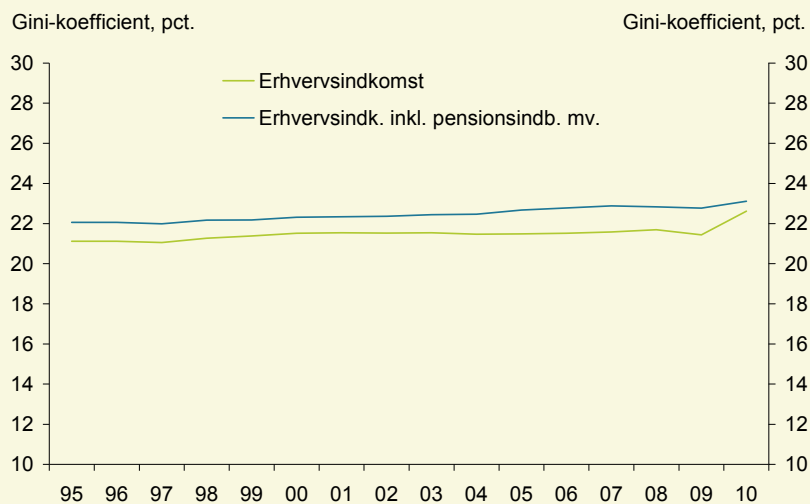
Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Loftet betyder, at der fra 2010 ikke er mulighed for at foretage store indbetalinger til denne pensionsform, heller ikke på en arbejdsgiveradministreret ordning. De berørte – som typisk ligger højt i indkomstfordelingen – vil i stedet få en højere disponibel indkomst nu mod lavere pensionsudbetalinger, når de trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Loftet skærper isoleret beskattningen af gruppen, men fører på kort sigt til større forbrugsmuligheder.²

Loftets betydning fremgår bl.a. af, at gini-koefficienten for erhvervsindkomst *tillagt pensionsindbetalinger* (både private ordninger og arbejdsgiveradministrerede ordninger) fra 2009 til 2010 var omtrent uændret, mens gini-koefficienten for erhvervsindkomster uden dette tillæg steg væsentlig mere, jf. figur 6.

² Beløbsgrænsen er 100.000 kr. Ratepensionsloftet har især påvirket personer med høj indkomst, jf. også ATP's nyhedsbrev faktum, nr. 106, juli 2012.

Figur 6
Gini-koefficienter for fuldtidsbeskæftigede

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Da det primært er familier med forholdsvis høj indkomst, der får forøget den disponible indkomst i 2010, bidrager loftet til, at der sker der en stigning i gini-koefficienten for disponibel indkomst fra 2009 til 2010³.

Fordelingen af *erhvervsindkomsterne* har i øvrigt været stort set konstant siden 1995, hvilket afspejler, at der ikke er sket nogen nævneværdig stigning i lønspredningen de sidste 15 år. De Økonomiske Råd har fundet, at forskellene i både arbejds- og lønindkomst for de 25-70-årige er faldet siden midten af 1990'erne – især siden midten af 00'erne.⁴

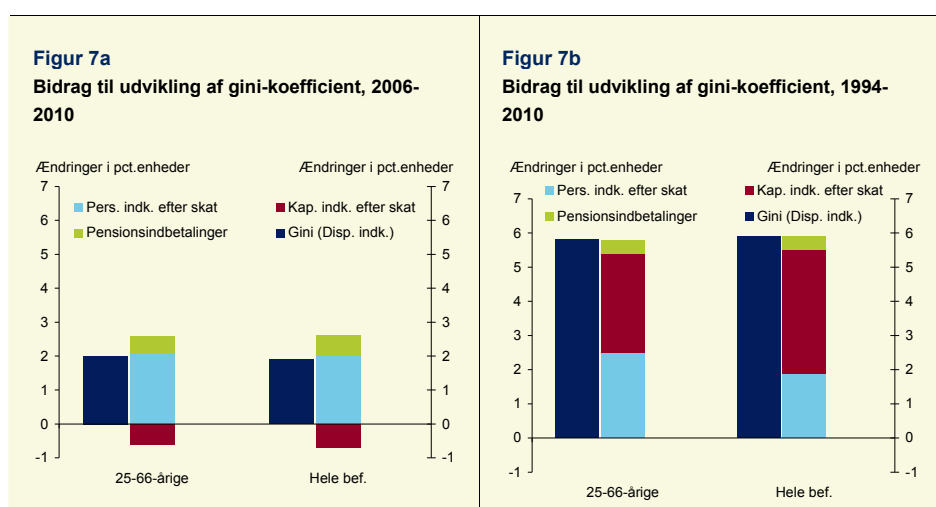
Stigningen i gini-koefficienten for disponibel indkomst fra 2006 til 2010 kan som nævnt ovenfor især tilskrives udviklingen i personlig indkomst og beskattningen heraf. Udviklingen i personlig indkomst (*efter skat*) bidrog iso-

³ Af samme grund sker der en stigning i gini-koefficienten for *personlig indkomst før skat*, hvilket isoleret set bidrager til en stigning i gini-koefficienten for *personlig indkomst efter skat*. Udviklingen i gini-koefficienten for dette indkomstbegreb har dog fra 2009 til 2010 også været påvirket af skatteomlægningerne i Forårspakke 2.0. Også bidraget fra *pensionsindbetalinger* påvirkes af loftet.

⁴ Jf. Dansk Økonomi november 2011, kapitel 2. Udviklingen i DØR's gini-koefficienter i de senere år skal til dels ses i lyset af, at ledigheden faldt frem til 2008. I analysen vedrørende erhvervsindkomst tillagt pensionsindbetalinger ses alene på fuldtidsbeskæftigede, hvorfor der ikke vil være nogen nævneværdig effekt af ændringer i ledighedsniveauet.

leret til at øge gini-koefficienten fra 2006 til 2010 med 2 pct.point.⁵ Kapitalindkomst efter skat bidrog isoleret set til at reducere gini-koefficienten med -0,7 pct., mens faldet i indbetalinger til privattegnede pensionsordninger bidrog til at øge gini-koefficienten med 0,6 pct., *jf. figur 7a* og bilag 2.

Over en noget længere tidsperiode 1994-2010 har udviklingen i kapitalindkomst haft væsentlig større betydning for udviklingen i gini-koefficienten, *jf. figur 7b*.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Det gælder for alle metoder, der anvendes til at følge udviklingen i indkomstfordelingen, at de ikke bør stå alene, hvis man ønsker et retvisende og nuanceret billede af indkomstfordelingen. Livsindkomstbetragtninger, hvor man ikke alene ser på indkomstforskellene i et enkelt år, kan bidrage til at nuancere billedet af indkomstforskellene. Man skal desuden være varsom med at fortolke udviklingen fra det ene år til det andet, da konjunkturerne kan medføre midlertidige forskydninger.

Andre opgørelsesmetoder bekræfter imidlertid ovenstående billede af Danmark som et land med små indkomstforskelle. Eksempelvis har andelen med topindkomster været forholdsvis stabil i de seneste tre årtier, mens

⁵ Udviklingen i *personlig indkomst før skat* bidrog til at øge gini-koefficienten med 1,2 pct., mens beskatning af personlig indkomst isoleret set ligeledes bidrager til at øge gini-koefficienten. Det sidste resultat afspejler at periodens skattereformer har bidraget til at øge gini-koefficienterne, men den isolerede effekt af disse ændringer kan ikke kvantificeres ud fra tabellens tal, da også ændringer i personlig indkomst før skat og i pensionsindbetalinger påvirker tallene.

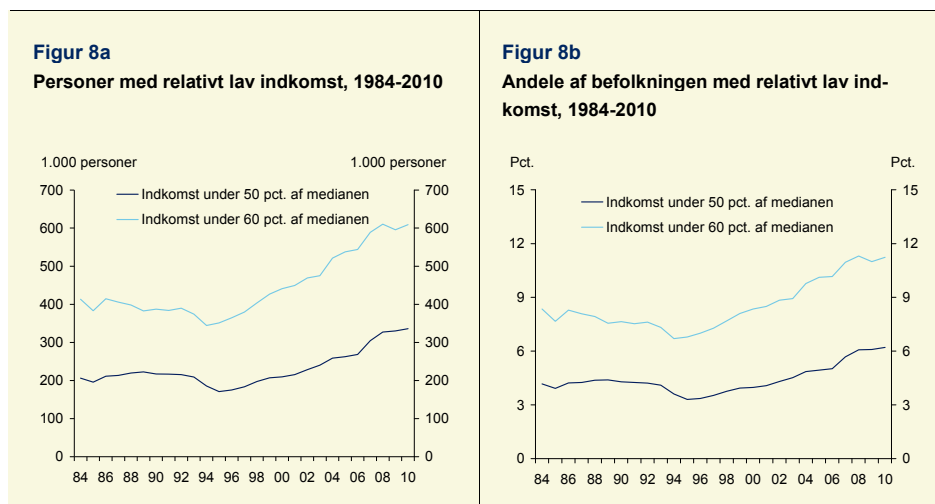
den er vokset i en række andre vestlige lande, jf. *Dansk Økonomi, efteråret 2011*.

Udvikling i lavindkomstgruppen

Danmark er et af de lande i den vestlige verden, hvor indkomstforskellene er mindst. Men også i lande, der som Danmark kombinerer et højt velstandsniveau med forholdsvis små indkomstforskelle, vil nogle personer i befolkningen have færre økonomiske midler end andre.

Lavindkomstgruppen betegner den del af befolkningen, som i et enkelt år har en relativt lav indkomst. Opgørelsen af lavindkomstgruppen tager her udgangspunkt i personer, hvis disponible indkomst er under 50 eller 60 pct. af medianindkomsten (indkomsten for den person i befolkningen, som ligger i midten af indkomstfordelingen).

I 2010 havde ca. 335.000 personer en disponibel indkomst på under 50 pct. af medianindkomsten, svarende til ca. 6,2 pct. af befolkningen, jf. figur 8. Det er 5.000 personer højere end i 2009 og knap 70.000 flere end i 2006.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Lavindkomstgruppen er ikke en opgørelse af hvilke danskere, der er fattige – fx i den forstand, at de ikke har råd til basale fornødheder som mad, tøj og husly. Det er således ikke tale om et fattigdomsmål, men en opgørelse af personer med relativt lave indkomster.

Fra 1984 frem til midten af 1990'erne var andelen af personer i lavindkomstgruppen stort set konstant. Siden midten af 1990'erne er antallet steget, dog forholdsvis svagt i starten af perioden.

Stigningen i lavindkomstgruppen i de senere år skal ses i lyset af, at den typiske indkomst, og dermed lavindkomstgrænsen (50 pct. af medianindkomsten), er forøget forholdsvis kraftigt. En del af stigningen i lavindkomstgruppen er således udtryk for realvækst i lavindkomstgrænsen

Lavindkomstgruppen for 2010 kan alternativt opgøres med udgangspunkt i lavindkomstgrænsen *i et tidligere år* reguleret med prisudviklingen. Den lavindkomstgrænse er et mål for det indkomstniveau, der skal til for at købe en bestemt, fast mængde varer i de enkelte år, dvs. hvor købekraften fastholdes.

Tager man udgangspunkt i lavindkomstgrænsen i 2000 (fastholdt i reale termer), udgør lavindkomstgruppen i 2010 ca. 216.000 personer *jf. tabel 2*, hvilket er omkring to tredjedele af antallet i lavindkomstgruppen afgrænset på almindelig vis. Antallet af personer med indkomst under den faste, reale grænse i 2010 er dog lidt højere end antallet af personer i lavindkomstgruppen i 2000.

Tabel 2

Antal personer i lavindkomstgruppen med årets grænse og fast 2000-grænse

	Årets grænse	2000-grænse	Heraf børn
Antal Personer			
2000	209.900	209.900	35.400
2010	335.600	216.500	32.900

Anm.: For så vidt angår 'børn', viser opgørelsen antallet af børn, der bor i familier, der har en indkomst under lavindkomstgrænsen.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Det er i høj grad studerende og fuldt ledige mv. (herunder kontanthjælpsmodtagere, der ikke er arbejdsmarkedsparete), der er i lavindkomstgruppen, *jf. tabel 3*. Men også selvstændige er overrepræsenterede, ligesom det er tilfældet for 18-29-årige, indvandrere og enlige forsørgere. Pensionister er derimod underrepræsenterede.

Tabel 3**Hvem er i lavindkomstgruppen (disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten) i 2010?**

	Andel af be- folkningen	Andel som er i lav- indkomstgruppe	Andel af lavind- komstgruppen	Indeks (overrepræ- sentation)
Pct.				
Befolkningen i alt	100	6,2	100	100
Herkomst:				
Dansk oprindelse	90,7	4,9	71,4	79
Indvandrere og efterkommere	9,3	19	28,6	307
Familiekategori:				
Enlige under 67 uden børn	15,9	20,3	52,1	328
Enlige forsørgere	3,4	7,8	4,3	126
Enlige over 66 år	6,5	1,6	1,7	26
Par med børn	22,3	3,2	11,6	52
Under 67 år i par uden børn	18,7	3,0	9,1	49
Over 66 år i par uden børn	7,6	0,8	1,0	13
Aldersgruppe, år:				
Under 18	21,7	5,4	18,9	87
18-24	8,4	26,7	36,3	430
25-29	5,4	14,3	12,6	232
30-59	40,9	4,0	26,6	65
60-66	9,3	1,8	2,7	30
Over 66	14,3	1,2	2,8	20
Beskæftigelsesstatus:				
Fuldt beskæftigede	29,8	0,4	2,2	7
Selvstændige og lign.	2,8	15,3	7,0	247
Deltidsbeskæftigede	3,0	6,8	3,3	110
Delårsbeskæftigede	5,3	4,7	4,1	77
Fuldt ledige mfl.	3,4	23,7	12,9	383
Uddannelsessøgende	6,6	31	33,2	501
Førtidspensionister	4,5	2,0	1,5	32
Efterløn mv.	2,3	0,5	0,2	9
Øvrige 18-66-årige	3,6	23,3	13,4	376

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Stor mobilitet ud af lavindkomstgruppen

Der sker ganske stor udskiftning i lavindkomstgruppen fra det ene år til det næste. Omkring halvdelen af personerne i lavindkomstgruppen i et givet år er ikke i gruppen det næste år. Andelen af befolkningen, som mere vedvarende har lave (disponible) indkomster, kan opgøres ved at betragte personer, der befinder sig i lavindkomstgruppen i en længere periode, fx 3 år i træk.

Mens lavindkomstgruppen udgør 335.000 personer i 2010, er det kun godt 100.000 personer, der har haft relativt lav indkomst i perioden 2008-2010 (under 50 pct. af medianindkomsten), svarende til ca. 2 pct. af befolkningen, jf. tabel 4. Af disse personer er knap 19.000 børn.

Tabel 4**Antal personer i lavindkomstgruppen 3 år i træk efter personens arbejdsmarkedstilknytning**

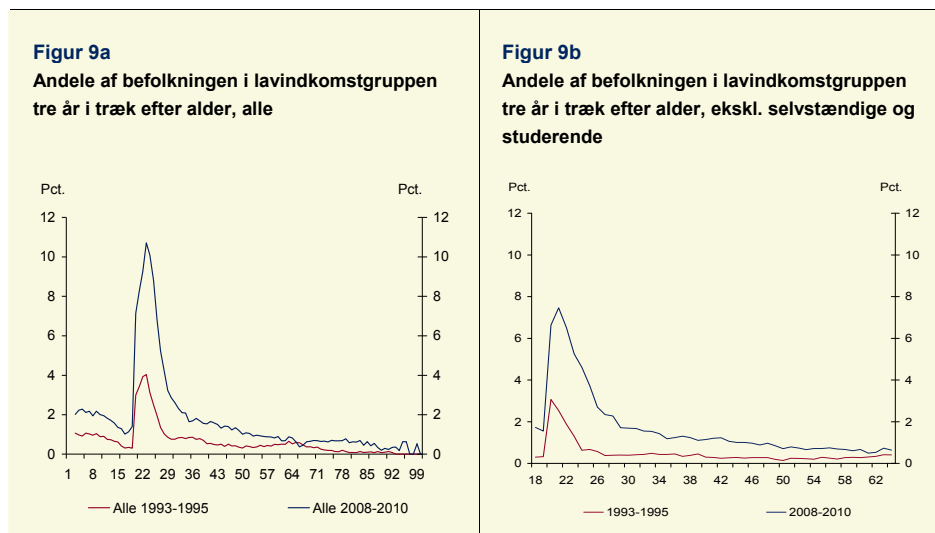
	2008-2010
	Antal personer
Personer i alt	102.700
<i>Heraf</i>	
- Fuldt beskæftigede	2.100
- Selvstændige	9.000
- Deltidsbeskæftigede	2.700
- Delårsbeskæftigede	3.200
- Fuldt ledige mfl.	16.100
- Uddannelsessøgende	31.800
- Førtidspensionister	1.700
- Efterlønsmodtagere	200
- Andre 18-64-årige	11.800
- Over 66-årige	5.200
- Børn under 18 år	18.900

Anm.: Opgørelsen omfatter kun personer, der har indkomstoplysninger i alle årene. Det betyder, at 0- og 1-årige børn og personer, der nyligt er indvandret til landet, ikke indgår i opgørelsen. De indgår i opgørelsen af den "traditionelle" (1-årige) lavindkomstgruppe.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Omkring 30 pct. af personerne i den længerevarende lavindkomstgruppe er studerende.

En relativt stor andel af personerne er derfor unge i 20-års-alderen, *jf. figur 9a*. Men også når der ses bort fra studerende, er andelen i den længerevarende lavindkomstgruppe markant højere for personer i 20'erne, *jf. figur 9b*. Det skyldes til dels de lavere satser for overførselsindkomst, som understøtter incitamentet til at tage en uddannelse.

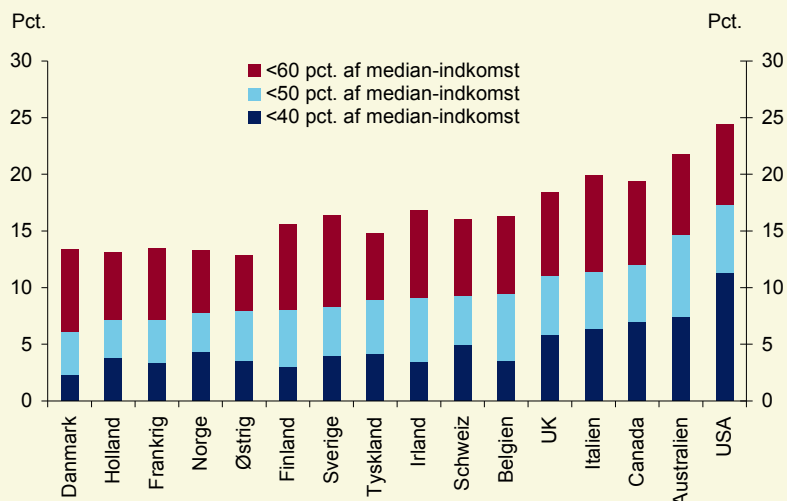
Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

I et internationalt perspektiv er Danmark kendetegnet ved, at der er relativt få personer i lavindkomstgruppen. Med en grænse på 50 pct. af medianindkomsten har Danmark (med et niveau på ca. 6 pct.) den laveste andel, *jf. figur 10*.

Også med en andel på 40 pct. af medianindkomsten har Danmark den laveste andel, mens enkelte lande har en lidt lavere andel, hvis grænsen sættes til 60 pct. Det er et udtryk for, at der er forholdsvis mange personer i Danmark med indkomster mellem 50 og 60 pct. af medianindkomsten, bl.a. en del folkepensionister.

Figur 10
Andele af personer i lavindkomstgrupper

Anm.: Jf. anm. til figur 4.
 Kilde: OECD.

Effekt af afskaffelsen af de særligt lave ydelser i kontanthjælpsystemet

Fra og med 2012 afskaffes bl.a. kontanthjælpsloftet og de relativt lave ydelsessatser for modtagere af starthjælp, hvilket reducerer lavindkomstgruppen. Der foreligger kun detaljerede indkomstoplysninger frem til 2010, men på baggrund af disse oplysninger er det muligt at skønne over hvor mange, der løftes ud af lavindkomstgruppen som følge af ændringerne i kontanthjælpsystemet.

Afskaffelsen af kontanthjælpsloftet skønnes at reducere lavindkomstgruppen med ca. 7.500 personer (og reducere gini-koefficienten marginalt). Tilsvarende vurderes en afskaffelse af det særlige nedslag for gifte efter 6 måneder på kontanthjælp (600 kr. i 2009) at reducere lavindkomstgruppen med lidt over 1.000 personer.⁶

Initiativerne reducerer således isoleret set antallet af personer i lavindkomstgruppen med mindst 8.500 personer. Det er af tekniske grunde ikke muligt at foretage en præcis opgørelse af betydningen af de øvrige initiativ-

⁶ Den tekniske beregning er foretaget for 2009, men det vurderes, at effekten er af nogenlunde samme størrelsesorden i 2010.

ver – især afskaffelsen af starthjælpssatserne - for størrelsen af lavindkomstgruppen.

Antallet af helårsmodtagere af starthjælp eller introduktionsydelse var i 2010 ca. 7.000. Antallet af berørte er omkring det dobbelte, men mange af personerne har kun modtaget starthjælp en del af året. Mange af personerne har ægtefælle eller børn, og disses disponible indkomster vil også blive påvirket af regelændringen.

Det bemærkes, at ændringen af reglerne i kontanthjælpssystemet svækker incitamenterne til at finde beskæftigelse⁷ og dermed i et vist omfang fastholder nogle personer uden for arbejdsmarkedet i en længere periode – eventuelt med et indkomstniveau under lavindkomstgrænsen.

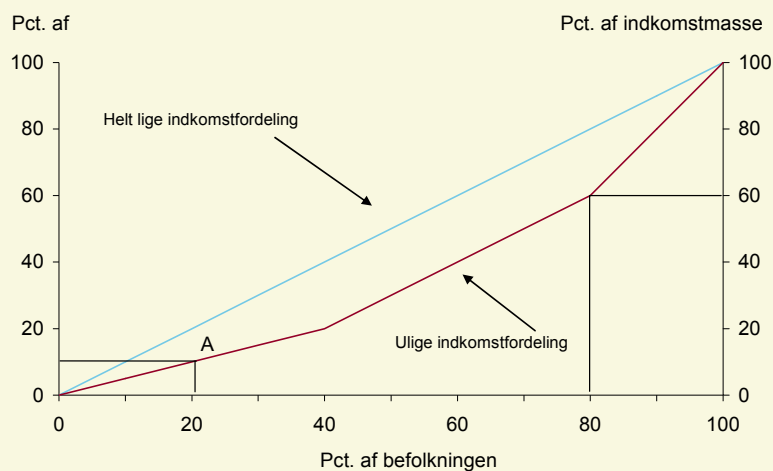
⁷ Økonomisk Analyse nr. 1, maj 2012.

Bilag 1. Udfordringer ved mål for indkomstforskelle

Hvis indkomstfordelingen var helt lige, ville enhver person i befolkningen have den samme andel af de samlede indkomster. Denne situation svarer til den diagonale blå linje i figuren, hvor den lige indkomstfordeling er illustreret ved, at de første 20 pct. af befolkningen har 20 pct. af indkomsterne.

Den mørkeblå kurve angiver derimod en indkomstfordeling, der ikke er fuldstændig lige. Dette kan ses ved, at de første 20 pct. af befolkningen ikke har 20 pct. af indkomsterne, men derimod kun 10 pct., jf. punkt A. Samtidig har de sidste 20 pct. af befolkningen ikke blot 20 pct. af indkomsterne, men næsten 40 pct., jf. punkt B. Denne kurve kaldes Lorenz-kurven. Gini-koefficienten kan beregnes som arealet mellem Lorenz-kurven og den diagonale linje divideret med arealet af hele trekanten under den diagonale linje.

Figur 10
Gini-koefficient

Gini-koefficienten, men også andre mål for indkomstfordelingen, der baserer sig på den disponible indkomst, lider af flere svagheder. Det er i sig selv en svaghed at måle på årets (eller en given periodes) indkomster, da nogle familier med lav disponibel indkomst kan bruge af en opsparret formue. Et sådant formueforbrug burde i et eller andet omfang indgå i det benyttede

indkomstbegreb. Men der er generelt ikke præcise data om formue, dels er det ikke entydigt, hvor meget af formuen der i givet fald skulle indregnes.

I denne forbindelse skal det også nævnes, at de opgjorte indkomster inkluderer (skattepligtige) kapitalgevinster ved salg af fx aktier. Sådanne indkomster registreres som indkomst i ét enkelt år, uagtet at de reelt er optjent over en længere periode og derfor principielt skulle periodiseres.

En anden svaghed ved mål for indkomstfordeling baseret på disponible indkomster er, at der fokuseres på en relativt kort periode, og at der derved sker en sammenligning af personer i forskellige stadier af livet – fx af personer under uddannelse, personer i den erhvervsaktive alder (i beskæftigelse) og personer, der har nået tilbagetrækningsalderen.

Det er endvidere en generel svaghed ved mål for indkomstfordelingen, at der måles forskelle i resultater – ikke forskelle i muligheder. Der måles forskelle i de erhvervede disponible indkomster, men en del af disse forskelle beror på forskelle i arbejdsindsats (både kvantitativt og kvalitativt). Nogle personer kan vælge (eventuelt i en periode) at arbejde på nedsat tid og får dermed en lavere disponibel indkomst. Det kan føre til, at målet for indkomstforskellene øges over en periode, men det vil ikke være en afspejling af, at regler er ændret – eller at muligheder for at erhverve sig indkomster er ændret.

De enkelte personers valg af uddannelse – og dermed muligheder for at optjene indkomster – er også i nogen grad et udtryk for et valg. Nogle personer med et lavt uddannelsesniveau og deraf følgende lave indkomster, har måske haft mulighed for at vælge et højere uddannelsesniveau – og dermed bedre indtægter.

Ved sammenligning af gini-koefficienten (eller lignende mål for indkomstfordelingen) over tid, skal man desuden være opmærksom på, at målene ikke siger noget om ændringer i indkomstniveauet. Der er tale om relative mål. Hvis fx indkomsterne for alle personer fordobles fra det ene år til det næste, ændres Gini-koefficienten ikke.

Bilag 2. Bidrag til gini-koefficienten og ændringer i denne 2006-2010
 Gini-koefficienten steg fra 2009 til 2010 med ca. 1,2 pct.point, *jf. tabel 5*.
 Det indførte loft over indbetalinger til ratepensionsordninger mv. har skønmæssigt bidraget til at øge gini-koefficienten med 0,4 pct.point, idet loftet har øget bidraget fra personlig indkomst før skat (især lønindkomst) med 1,0 pct.point, men da denne indkomst beskattes, er effekten på bidraget før skat større end effekterne på bidraget fra personlig indkomst efter skat og på disponibel indkomst.

Tabel 5
Bidrag til Gini-koefficienten og ændringer i denne 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010	Ændring 2006-2010			
						I alt	-heraf loft	-heraf andet	
	----- Pct. p.a. -----								
Disponibel indkomst	23,8	25,0	25,7	24,5	25,7	1,2	0,4	0,8	
Heraf									
- Personlig indkomst efter skat	20,4	20,0	20,7	22,0	22,4	0,4	0,4	0,0	
- Kapitalindkomst efter skat	5,0	6,6	6,3	3,7	4,3	0,6	-	0,6	
- Pensionsindbetalinger	-1,6	-1,5	-1,3	-1,3	-1,0	0,2	0,1	0,2	
Personlig indkomst før skat	37,7	37,0	38,3	39,2	38,9	-0,3	1,0	-1,3	

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellen.

Udviklingen i personlig indkomst efter skat renses for effekten af loftet bidrager stort set ikke til ændringen i gini-koefficienten fra 2009 til 2010. Udviklingen i kapitalindkomst efter skat (herunder især et fald i renteudgifter) bidrager til at øge gini-koefficienten fra 2009 til 2010 med ca. 0,6 pct.point.

Den resterende del af stigningen (ca. 0,2 pct.point) skyldes et mindre bidrag til gini-koefficienten fra pensionsindbetalinger (under loftet). Sidstnævnte bidrag er opgjort før skat.